

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Krzysztof Rączka

SSA Marek Szymanowski (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania G. T.
od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie
o wysokość emerytury policyjnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 4 czerwca 2024 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z dnia 16 listopada 2022 r., sygn. akt III AUa 479/22,

I. oddala skargę kasacyjną;

**II. zasądza tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego
od Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa
Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie na rzecz G. T.
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych.**

SSA Marek Szymanowski Jolanta Frańczak Krzysztof Rączka

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił zaskarżoną decyzję Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA w Warszawie z dnia 7 lipca 2017 r. i ustalił G. T. wysokość jego emerytury policyjnej od dnia 1 października 2017 r., w kwocie obowiązującej przed dniem 30 września 2017 r.

Sąd Okręgowy ustalił, iż G. T. (odwołujący się) urodził się dnia [...] 1954 r. Z dniem 1 września 1987 r. został przyjęty do Milicji Obywatelskiej na okres służby przygotowawczej na stanowisko inspektora Wydziału [...] SB WUSW w B. Funkcjonariusze Wydziału [...] SB zajmowali się badaniem nastrojów społecznych w szkolnictwie i służbie zdrowia. W dwóch pierwszych latach służby przygotowawczej odwołujący obserwował pracę pozostałych funkcjonariuszy Wydziału [...], przyjmował pocztę w sekretariacie oraz pełnił rolę kierowcy dla funkcjonariuszy wydziału wykonujących czynności w terenie. W tym czasie odwołujący się nie wykonywał żadnych czynności o charakterze operacyjnym. Z dniem 1 października 1989 r. odwołujący został zaliczony w etatowy stan podchorążych WBP ASW w L. Zajęcia odwołujący odbywał w trybie stacjonarnym. Po ukończeniu pierwszego roku studiów ASW została zlikwidowana, a odwołujący kontynuował naukę zaocznie w Szkole Policyjnej w S. Po przejściu weryfikacji z dniem 1 sierpnia 1990 r. odwołujący przeszedł do służby w Policji, którą kontynuował do dnia 31 lipca 2004 r., kiedy to został zwolniony ze stanowiska naczelnika Sekcji Ruchu Drogowego KMP w B. w związku z nabyciem uprawnień emerytalnych.

Na dzień zwolnienia ze służby, tj. 31 lipca 2004 r. wysługa lat odwołującego się wynosiła 16 lat, 11 miesięcy i 1 dzień służby w Policji (MO), 1 rok, 11 miesięcy i 16 dni.

Decyzją z dnia 5 sierpnia 2004 r. ustalono odwołującemu prawo do emerytury policyjnej od dnia 1 sierpnia 2004 r., tj. od dnia następnego po zwolnieniu ze służby. Organ rentowy ustalił odwołującemu wysokość emerytury przyjmując podstawę wymiaru świadczenia w kwocie 4.471,46 zł. Emerytura z tytułu wysługi lat wyniosła 70,77% podstawy wymiaru (nie więcej niż 75%), tj. 3.164,45 zł.

W następstwie doliczenia do wysługi emerytalnej odwołującemu okresu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i rentowe po zwolnieniu ze służby we wrześniu 2009 r. podstawa wymiaru świadczenia odwołującego się wyniosła 5.365,85 zł, a wysokość świadczenia 75% podstawy wymiaru, tj. 4.024,39 zł brutto.

Decyzją z dnia 2 listopada 2009 r., w związku z przepisami ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy zaopatrzeniowej oraz na podstawie otrzymanej z IPN informacji o przebiegu służby Nr [...] z dnia 24 czerwca 2009 r., organ rentowy zmienił wysokość policyjnej emerytury odwołującego przyjmując, w stosunku do okresu służby ubezpieczonego w organach bezpieczeństwa państwa od dnia 1 września 1987 r. do dnia 31 lipca 1990 r., przelicznik 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok służby. Po uwzględnieniu powyższego emerytura odwołującego z tytułu wysługi lat wyniosła 68,67% podstawy wymiaru. Odwołujący zaskarżył wówczas tę decyzję i wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie po rozpoznaniu sprawy XIIIU 6520/10 zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 2 listopada 2009 r. w ten sposób, że okres służby odwołujący od dnia 1 października 1989 r. do dnia 31 lipca 1990 r. zaliczył do wysługi emerytalnej według wskaźnika 2,6% podstawy wymiaru za każdy rok służby, a w pozostałej części odwołanie oddalił. To orzeczenie Sądu Okręgowego zostało wówczas jednak zmienione wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 maja 2013 r., który w sprawie III AUa 2260/12 oddalił odwołanie odwołujący w całości.

W następstwie doliczenia do wysługi emerytalnej kolejnych okresów opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i rentowe po zwolnieniu ze służby od lipca 2014 r. wysokość świadczenia odwołujący wyniosła ponownie 75% podstawy wymiaru.

W wyniku kolejnych waloryzacji, od dnia 1 marca 2017 r. zwaloryzowana podstawa wymiaru policyjnej emerytury odwołujący wynosiła 6.310,59 zł, a wysokość świadczenia 4.732,94 zł brutto. W dniu 23 maja 2017 r. Instytut Pamięci Narodowej sporządził dla organu rentowego informację nr [...] o przebiegu służby wskazując, że w okresie od dnia 1 września 1987 r. do dnia 31 lipca 1990 r. G.T. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby

Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

Organ rentowy dokonał ponownego ustalenia wysługi emerytalnej odwołującego się, przyjmując:

- okres zasadniczej służby wojskowej w wymiarze 1 rok, 11 miesięcy i 16 dni;
- okres służby w Policji od dnia 1 sierpnia 1990 r. do dnia 31 lipca 2004 r. w wymiarze 14 lat;
- okres składkowy przed służbą w łącznym wymiarze 10 lat i 9 dni;
- okres zatrudnienia po zwolnieniu ze służby w łącznym wymiarze 8 lat, 4 miesięcy i 21 dni
- okres służby na rzecz totalitarnego państwa od dnia 1 września 1987 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w wymiarze 2 lat i 11 miesięcy liczony ze wskaźnikiem 0,0%.

Dokonując oceny informacji o przebiegu służby odwołującego, sporządzonej przez Instytut Pamięci Narodowej Sąd Okręgowy uznał, że tego rodzaju informacja podlega weryfikacji w postępowaniu przed właściwym organem emerytalnym, jak również wszechstronnej kontroli sądowej w postępowaniu sądowym. W razie zaskarżenia decyzji organu emerytalnego o ostatecznym ukształtowaniu praw emerytalnych funkcjonariusza rozstrzyga co do istoty sąd powszechny, który nie jest prawnie związany treścią tej informacji. Takie stanowisko zostało zawarte w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 stycznia 2012 r. (K 36/09, OTK ZU 2012, z. 1 A, poz. 3). Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 grudnia 2011 r. (II UZP 10/11, OSNP 2012 nr 23-24, poz. 298) wskazując, że „sąd powszechny rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji organu emerytalnego (Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie) w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej - zarówno co do ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby, jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego

okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Związanie to obejmuje jedynie organ emerytalny, który przy wydawaniu decyzji musi kierować się danymi zawartymi w informacji o przebiegu służby”. Zaprezentowane poglądy Sąd rozpoznający sprawę w pełni podzielił. Informacja przekazana przez IPN jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 k.p.c. i podlega weryfikacji przez pryzmat całokształtu materiału dowodowego.

Sąd Okręgowy przypomniał, że obowiązująca brzmieniu w od dnia 1 stycznia 2017 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...) ustawa przewiduje nowe zasady ustalania wysokości rent i emerytur, m.in. dla funkcjonariuszy, którzy pełnili służbę na rzecz totalitarnego państwa, wprowadzone do znowelizowanej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Jak stanowi art. 15c ust. 1 tej ustawy w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi:

- 1) 0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b;
- 2) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4.

Natomiast w myśl ust. 3 art. 15c wysokość emerytury ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie zaś z art. 22a ust. 1 i 3 ustawy zaopatrzeniowej w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, rentę inwalidzką ustaloną zgodnie z art. 22 zmniejsza się o 10% podstawy wymiaru za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Wysokość renty inwalidzkiej nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Celem wskazanych wyżej przepisów, dodanych ustawą zmieniającą, nie było pozbawienie praw nabytych z zakresu zabezpieczenia społecznego z tytułu służby w latach 1944-1990 w totalitarnych organach

bezpieczeństwa PRL przez emerytów korzystających z zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy policji. Ustawodawca nie odebrał tej kategorii ubezpieczonych prawa do korzystania z zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych z uwzględnieniem także okresów pełnionych w służbach bezpieczeństwa PRL. Zgodnie z konstytucyjnymi zasadami sprawiedliwości społecznej oraz elementarnej (zwykłej) przyzwoitości celem uchwalonej w 2016 r. nowelizacji było dostosowanie wysokości świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych - tylko za okresy służby polegającej na sprzeniewierzeniu się wartościom niepodległościowym, wolnościowym i demokratycznym - do poziomu świadczeń nabywanych z powszechnego systemu emerytalnego, bez dalszej możliwości korzystania z przywilejów niesłusznie, niegodnie lub niegodziwie uzyskanych z tytułu i okresów pełnienia w latach 1944-1990 służby w organach bezpieczeństwa państwa totalitarnego. Sąd Okręgowy nawiązał do uchwały Sąd Najwyższego z dnia 3 marca 2011 r. (II UZP 2/11, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 210), iż uprzednia nowelizacja z 2009 r., która zaliczała okresy służby w organach bezpieczeństwa państwa do tzw. wysługi emerytalnej funkcjonariuszy służb mundurowych i przyznanie po 0,7% podstawy wymiaru emerytury obliczanej od ostatniego, tj. z reguły najwyższego miesięcznego uposażenia na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, w żaden sposób nie dyskryminowała tych osób. Przeciwnie, jak akcentował Sąd Najwyższy, nadal, pomimo tej nowelizacji i obniżenia współczynnika do 0,7% świadczenia tej grupy ubezpieczonych (adresatów nowelizacji z 2009 r.) były co najmniej porównywalne, a nawet korzystniejsze niż świadczenia ustalane w systemie nabywania świadczeń emerytalnych lub rentowych z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych. Sąd Najwyższy argumentował wówczas, że uprawnionym do świadczeń z systemu powszechnego ustala się podstawę wymiaru świadczeń nie od najwyższego dochodu osiąganego w jednym (ostatnim) miesiącu podlegania ubezpieczeniom społecznym, ale z wieloletniego okresu ubezpieczenia i od przeciętnej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe według przepisów prawa polskiego z okresu kolejnych 10 kalendarzowych z ostatnich 20 lat kalendarzowych, albo z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia, poprzedzających bezpośrednio rok zgłoszenia wniosku o świadczenie (art. 15 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i

rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Odnosząc powyższą ocenę do obecnej regulacji prawnej Sąd Okręgowy uznał, iż sporna legislacja (art. 15c, art. 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) nie stanowi jakiegokolwiek naruszenia powszechnej zasady równości lub proporcjonalności świadczeń uzyskiwanych z zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych przez osoby pełniące służbę na rzecz totalitarnego państwa, które stosowały bezprawne, niegodne lub niegodziwe akty lub metody przemocy politycznej wobec innych obywateli, w porównaniu do standardów świadczeń uzyskiwanych z powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego. Zdaniem Sądu Okręgowego należy koniecznie dostrzec, co także podniósł Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 3 marca 2011 r., iż nadal (po wprowadzeniu zasad nowelizacją z 2009 r.) mniej korzystne jest uregulowanie uprawnień emerytalno-rentowych ofiar systemu represji politycznych stosowanych przez organy bezpieczeństwa państwa totalitarnego, którym wprawdzie okresy uwięzienia z przyczyn politycznych uwzględnia się jako składkowe okresy ubezpieczenia, ale z „zerową” podstawą wymiaru świadczeń za konkretne lata (okresy) wobec nieuzyskiwania podlegającego obowiązkowi składkowemu dochodu wskutek poddania ich bezprawnym represjom politycznym ze strony tzw. aparatu bezpieczeństwa PRL. Zatem obecne przyjęcie „zerowego” wskaźnika podstawy wymiaru (z ostatniego, w normalnym biegu zdarzeń najwyższego uposażenia przysługującego na zajmowanym stanowisku służbowym) za okresy świadomej służby na rzecz totalitarnego państwa, tj. w organach bezpieczeństwa państwa stosujących totalitarną przemoc polityczną i represje polityczne jest społecznie sprawiedliwe. Służba w organach totalitarnej państwowej przemocy politycznej, w warunkach demokratycznego państwa prawnego nie może być tytułem do dalszego utrzymywania lub korzystania z przywilejów uzyskanych z nielegalnej, niegodnej lub niegodziwej służby z natury rzeczy i z punktu widzenia podstawowych, bo przyrodzonych naturze ludzkiej standardów prawnych i obywatelskich demokratycznego państwa prawnego, tj. przywilejów z tytułu służby w organach, które w istocie rzeczy były strukturami bezpieczeństwa państwa totalitarnego, przeznaczonymi do zwalczania ruchów niepodległościowo-wolnościowych i demokratycznych dążeń oraz aspiracji do odzyskania lub przywrócenia podstawowych praw i wolności obywatelskich.

W świetle tych rozważań należy uznać, że państwo jest legitymowane do obniżenia wysokości emerytury funkcjonariuszom, którzy pełnili służbę na rzecz totalitarnego państwa. Tym samym - zdaniem Sądu pierwszej instancji - dalsze odnoszenie się do zarzutów odwołującego się, w tym co do niekonstytucyjności przepisów zastosowanych przez organ rentowy, jest w realiach rozpoznawanej sprawy zbędne. W rozpatrywanej sprawie Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie, stosownie do art. 13a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, otrzymał informację o przebiegu służby ubezpieczonego, zgodnie z którą pełnił on służbę na rzecz totalitarnego państwa, określoną w art. 13b ustawy od dnia 1 września 1987 r. do dnia 31 lipca 1990 r. Jak wskazano wyżej ustalenia Instytutu Pamięci Narodowej nie wiążą jednak sądu powszechnego, w związku z czym sąd ubezpieczeń społecznych samodzielnie określa, czy w okresie spornym funkcjonariusz faktycznie pełnił taką służbę.

Wspomniany art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy zawiera katalog enumeratywnie wymienionych cywilnych i wojskowych instytucji oraz formacji, w których służba pełniona od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. została określona jako pełniona na rzecz totalitarnego państwa. Pomimo argumentacji Dyrektora ZER MSWiA o wykonywaniu przez odwołującego służby na rzecz totalitarnego państwa, Sąd Okręgowy zauważył, że wymienione przez ustawodawcę w omawianym przepisie instytucje i przyporządkowanie ich do pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa” nie jest wystarczające dla spełnienia przesłanki z art. 15c ust. 1 i 22a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej. W tej kwestii, w obszerny sposób wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale podjętej w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r. (III UZP 1/20, LEX nr 3051750). W uchwale tej Sąd Najwyższy zmierzył się z pytaniem, czy kryterium „pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy zostaje spełnione w przypadku formalnej przynależności do służb w wymienionych w tym przepisie cywilnych i wojskowych instytucji i formacji w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r., potwierdzonej stosowną informacją Instytutu Pamięci Narodowej, czy też kryterium to powinno być oceniane na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem

naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu. Nie można zatem ograniczyć się do bezrefleksyjnej wykładni językowej art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, bowiem zakodowane w nim pojęcie stanowi kryterium wyjściowe, a więc przybiera postać domniemania możliwego do obalenia w procesie cywilnym. Zrównanie statusu osób - przez jednolite obniżenie świadczenia z zabezpieczenia społecznego - które kierowały organami państwa totalitarnego, angażowały się w realizację zadań i funkcji państwa totalitarnego, nękały swych obywateli także na innym polu niż styk szeroko rozumianego prawa karnego, a więc tych podmiotów, których ocena jest zdecydowanie aksjologicznie negatywna, z osobami, których postawa nie pozostawała w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji tego państwa, lecz sprowadzała się do czynności akceptowalnych i wykonywanych w każdym państwie, także demokratycznym, bez skojarzeń prowadzących do ujemnych ocen, nie może być dokonane za pomocą tych samych parametrów. Inaczej każdy podmiot funkcjonujący w systemie państwa w tych latach mógłby się spotkać z zarzutem, że jego działanie, w ogólnym rozrachunku, było korzystne dla państwa totalitarnego. Niektóre funkcje państwa są bowiem konieczne bez względu na jego model.

Na gruncie rozpatrywanej sprawy Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że dane zawarte w aktach osobowych nie pozwalają na przypisanie mu wykonywania służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od dnia 1 września 1987 r. do dnia 31 lipca 1990 r., rozumianego jako świadome i dobrowolne uczestnictwo w służbach godzących w fundamentalne prawa i wolności człowieka. W aktach służby odwołującego się brak jest opisu, z którego wynikałoby, że w spornym okresie realizował on obowiązki, które można by zestawić z metodami totalitarnymi, uderzającymi w podstawowe prawa i wolności. Jak wykazało przeprowadzone postępowanie w spornym okresie służby odwołujący przez dwa lata pracował w Wydziale [...] SB, którego funkcjonariusze zajmowali się badaniem nastrojów społecznych w służbie zdrowia i szkolnictwie, ale z uwagi, iż odwołujący był w okresie służby przygotowawczej to w tym czasie nie realizował samodzielnie żadnych czynności operacyjnych, a jedynie „przyuczał się” do pracy na powierzonym mu stanowisku, a także wykonywał proste prace w sekretariacie i jako kierowca. Potem, od dnia 1 października 1989 r. odwołujący studiował w ASW w L. w trybie

stacjonarnym, więc nie wykonywał w tym czasie żadnych czynności służbowych. Nie można również tracić z pola widzenia, iż odwołujący został pozytywnie zweryfikowany i w sierpniu 1990 r. przeszedł do służby w Policji, którą kontynuował aż do przejścia na emeryturę w 2004 r., „wypracowując” świadczenie emerytalne w demokratycznej Polsce. Sąd Okręgowy zgodził się z twierdzeniem, że służba w organach totalitarnej państwowej przemocy politycznej, w warunkach demokratycznego państwa prawnego nie może być tytułem do dalszego utrzymywania lub korzystania z przywilejów uzyskanych z nielegalnej, niegodnej lub niegodziwej służby z natury rzeczy i z punktu widzenia podstawowych, bo przyrodzonych naturze ludzkiej standardów prawnych i obywatelskich demokratycznego państwa prawnego, tj. przywilejów z tytułu służby w organach, które w istocie rzeczy były strukturami niebezpieczeństwa państwa totalitarnego, przeznaczonymi do zwalczania ruchów niepodległościowo-wolnościowych i demokratycznych dążeń oraz aspiracji do odzyskania lub przywrócenia podstawowych praw i wolności obywatelskich. Zauważyć jednak należy, że odwołujący takiej służby w organach totalitarnej przemocy politycznej nie wykonywał. Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy nie był uprawniony do obniżenia wysokości emerytury policyjnej G.T., ponieważ ostatecznie nie wykazał, aby odwołujący się pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, i dlatego jego uwzględnił odwołanie na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Wyrokiem z dnia 16 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie, na skutek apelacji organu rentowego, zmienił częściowo powyższy wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że ustalił wysokość emerytury policyjnej odwołującego od dnia 1 października 2017 r. w kwocie 4.614,30 zł brutto miesięcznie, a w pozostałym zakresie apelację tę oddalił.

Sąd Apelacyjny odniósł się do kwestii, jakie znaczenie należało przypisać informacji Instytutu Pamięci Narodowej, o której mowa w art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz ich rodzin, a w szczególności, czy sąd jest związany treścią tej informacji, czy też podlega ona weryfikacji w toku postępowania sądowego, oraz czy w postępowaniu sądowym dopuszczalne jest ustalenie, że służba danego funkcjonariusza w okresie

wskazany w informacji Instytutu Pamięci Narodowej, o której wyżej mowa, nie była służbą na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Sąd Apelacyjny podniósł, że przepis ten łączy służbę na rzecz totalitarnego państwa z samym podjęciem służby w instytucjach i formacjach w nim wymienionych. Wprowadza on zatem domniemanie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa. Domniemanie to może być obalone w procesie cywilnym. Rzeczą oczywistą jest, że u podstaw wprowadzenia katalogu jednostek i formacji wymienionych w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej leżały ważne racje historyczne, albowiem działania tych jednostek i formacji nakierowane były na ochronę interesów partii komunistycznej tworzącej totalitarne państwo oraz pośrednio na ochronę interesów ZSRR i jego dominacji na obszarze Państwa Polskiego i w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Samo przystąpienie do takiej formacji jest istotną okolicznością w zakresie oceny pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa. Zarazem jednak w procesie cywilnym każdy podmiot ma prawo dowodzić, że mimo pełnienia służby w w/w jednostkach, nie pełnił jednak służby na rzecz totalitarnego państwa, czy to ze względu na formalne bądź nieformalne wewnętrzne unormowania, z których wynika brak realizacji celów właściwych danej jednostce, bądź z uwagi na taki szczególny zakres obowiązków służbowych, które wykluczają przyjęcie, iż miała miejsce służba, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Ocena ważkości i wiarygodności dowodów służących obaleniu w/w domniemania należy do sądu. Stwierdzić należy, że informacja IPN, o której mowa w art. 13a ust. 1 i 5 ostatnio powołanej ustawy nie jest wyłącznym dowodem zdarzeń w niej stwierdzonych, o czym jeszcze niżej będzie mowa.

Sąd Apelacyjny odwołał się do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20 (OSNP 2021 nr 3, poz. 28), powołując się na swoje wcześniejsze orzecznictwo, wskazał, że sądu powszechnego nie wiąże informacja o przebiegu służby. W razie stosownego zarzutu przeciwko podstawie tej informacji, sąd będzie zobowiązany do rekonstrukcji przebiegu służby w konkretnym wypadku. Przedstawione przez odwołującego kontryfikty będą oczywiście podlegać swobodnej ocenie (art. 233 § 1 k.p.c.), w szczególności co do długości okresu pełnienia służby, jej historycznego umiejscowienia w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r., miejsca pełnienia służby, zajmowanego stanowiska czy stopnia

służbowego. Przebieg postępowania w sprawie z odwołania od decyzji ponownie ustalającej wysokość emerytury policyjnej winien oscylować wokół procesowych zasad dowodzenia i rozkładu ciężaru dowodu, z uwzględnieniem dowodów *prima facie*, domniemań faktycznych (wynikających chociażby z informacji o przebiegu służby) i prawnych oraz zasad ich obalania. Stąd też stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służby), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej).

Odnosząc się do pierwszego z zagadnień wskazanych Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, iż sąd rozpoznający sprawę, w której postępowanie zostało wszczęte na skutek wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji dotyczącej ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej, zarówno co do faktów (ustalonego w tej informacji przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów, tj. zakwalifikowania konkretnego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa (por. uzasadnienie powołanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r., II UZP 10/11, OSNP 2012 nr 23-24, poz. 298, a także uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 stycznia 2012 r., K 36/09, OTK-A 2012 nr 1, poz. 3). W tym miejscu należy jednak zauważyć, że odwołujący nie przedstawił jakichkolwiek dowodów, które obalałyby domniemanie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa wynikające z powołanej wyżej informacji IPN o przebiegu służby nr [...] z dnia 23 maja 2017 r. Treść dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych odwołującego zdaniem Sądu Apelacyjnego, na podstawie których została sporządzona ta informacja (art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej), jednoznacznie potwierdzają, że w spornym okresie pełnił on

służbę na rzecz totalitarnego państwa. W tym zakresie przedstawiony w apelacji zarzut obraży art. 233 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji uznał za trafny, bowiem Sąd pierwszej instancji dokonał oceny pozostałego zgromadzonego w sprawie niniejszej materiału dowodowego, a zwłaszcza dokumentów zgromadzanych w aktach osobowych odwołującego, z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów określonych dyspozycją tego przepisu, co doprowadziło do nieprawidłowego ustalenia, że G. T. w okresie wskazanym w informacji IPN o przebiegu służby nr [...] z dnia 23 maja 2017 r. nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Należy podkreślić, że sąd ma obowiązek oceny całego zgromadzonego materiału dowodowego łącznie z treścią informacji IPN o przebiegu służby. Oceny tej nie zmienia to, że informacja o przebiegu służby jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c., bowiem przeciwko niemu mogą być przeprowadzone przeciwdowody, ponieważ każdy istotny fakt w postępowaniu z zakresu zabezpieczenia społecznego może być dowodzony wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r., II UZP 10/11, OSNP 2012 nr 23-24, poz. 298; uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 stycznia 2012 r., K 36/09, OTK-A 2012 nr 1, poz. 3 oraz uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20, OSNP 2021 nr 3, poz. 28). Sąd w razie stosownego zarzutu przeciwko podstawie informacji IPN o przebiegu służby jest zobowiązany do rekonstrukcji jej przebiegu w konkretnym przypadku uwzględniającej w szczególności długość okresu pełnienia służby w organach bezpieczeństwa PRL, jej historyczne umiejscowienie w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r., miejsce pełnienia służby, zajmowane stanowiska oraz stopnie służbowe. Weryfikacja przebiegu służby winna być dokonywana z wykorzystaniem opinii służbowych dotyczących danego funkcjonariusza, innych dokumentów związanych z przebiegiem tej służby, w tym dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych funkcjonariusza (por. uzasadnienie ostatnio powołanej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20). Wniosek jaki Sąd Okręgowy wyprowadził ze zgromadzonego w sprawie niniejszej materiału dowodowego, że odwołujący nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa, nie może być uznany za prawidłowy.

Ocena materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie niniejszej, zdaniem Sądu Apelacyjnego, jest związana z istotą sporu również na etapie postępowania apelacyjnego, sprowadzającą się do zagadnienia, czy odwołujący się w okresie wskazanym w informacji IPN o przebiegu służby nr [...] z dnia 23 maja 2017 r., tj. w okresie od dnia 1 września 1987 r. do dnia 31 lipca 1990 r., pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz ich rodzin. Na tak postawione pytanie należy udzielić jednoznacznie twierdzącej odpowiedzi. Ustalenie Sądu pierwszej instancji, że odwołujący w spornym okresie nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa pozostaje w sprzeczności ze zgromadzonym w sprawie niniejszej materiałem dowodowym, w szczególności z dowodami z dokumentów zgromadzonych w jego aktach osobowych. Odwołujący w okresie od dnia 1 września 1987 r. do dnia 30 września 1989 r. pełnił służbę na stanowisku inspektora Wydziału [...] Służby Bezpieczeństwa WUSW w B. Jako funkcjonariusz Służby Bezpieczeństwa został zaliczony z dniem 1 października 1989 r. w stan etatowy podchorążych Akademii Spraw Wewnętrznych w L. Po likwidacji tej Akademii w 1990 r., naukę kontynuował w trybie zaocznym w Wyższej Szkole Policji w S.

Zgromadzony w sprawie niniejszej materiał dowodowy zdaniem Sądu Apelacyjnego jednoznacznie wskazuje na to, że odwołujący w całym spornym okresie wykonywał wszystkie czynności przypisane zajmowanym przez niego stanowiskom oraz wydziałowi Służby Bezpieczeństwa, w którym pełnił służbę. Potwierdzają to dokumenty zgromadzone w jego aktach osobowych. Należy zwrócić uwagę na to, że służbę w SB podjął on w pełni świadomie. W podaniu do Szefa Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w B. z dnia 15 kwietnia 1987 r. o przyjęcie do służby wyraźnie zaznaczył, że prośbę o przyjęcie do pracy w resorcie spraw wewnętrznych „motywuję tym, że popieram politykę Partii i Rządu i chciałbym przyczynić się do poprawy porządku i bezpieczeństwa publicznego”.

Z opinii służbowej z dnia 1 września 1988 r., sporządzonej przez Naczelnika Wydziału [...] SB WUSW w B. kpt H. K., obejmującej okres od dnia 1 września 1987 r. do dnia 1 września 1988 r., wynika, że kapral G. T. ma opanowane zasady pracy operacyjnej. „Jest funkcjonariuszem pracowitym, sumiennym i zdyscyplinowanym. Mimo krótkiego stażu pracy wniósł znaczący wkład w rozbudowę potencjału

operacyjnego.” Autor tej opinii służbowej podkreślił, że „opiniowany na zajmowanym stanowisku inspektora operacyjnego wywiązuje się należycie z obowiązków. Mimo braku przeszkolenia zawodowego właściwie organizuje i prowadzi pracę operacyjną na powierzonym odcinku. (...) Na tle funkcjonariuszy, z którymi pracuje osiąga dobre wyniki, dba o estetykę sporządzanych dokumentów, przestrzega terminowości w realizacji zleconych zadań.”

Z kolei z uzasadnienia wniosku personalnego o przyznanie odwołującemu z dniem 1 września 1988 r. dodatku specjalnego w kwocie 2.600 zł, sporządzonego przez Naczelnika Wydziału [...] SB WUSW w B. kpt H. K.a, wynika, że „kpr. T. G. jest pracownikiem o niewielkim stażu i doświadczeniu zawodowym. W okresie służby dał się poznać jako pracownik sumienny, zdyscyplinowany i koleżeński. Przejawia dużą aktywność i zaangażowanie na odcinku rozbudowy sieci osobowych źródeł informacji. Mimo krótkiego stażu pracy za osiągnięte wyniki na tym odcinku był kilkakrotnie wyróżniany nagrodami pieniężnymi. Prezentuje właściwą postawę etyczno-moralną [ocenianą oczywiście z perspektywy ówczesnej władzy] oraz pełne zaangażowanie w realizację zleconych mu zadań.”

Te oceny służby odwołującego w spornym okresie znajdują potwierdzenie w treści dokumentów sporządzonych w tym okresie, które zostały zgromadzone w jego aktach osobowych. Odwołujący nie podważał treści dokumentów z jego akt osobowych. Należy zauważyć, że treść tych dokumentów zdecydowanie przeczy twierdzeniu odwołującego, że w spornym okresie nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz ich rodzin. Nie powołał on żadnych dowodów potwierdzających to jego twierdzenie. W związku z tym należy zauważyć, że samo twierdzenie strony nie jest dowodem, a twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy okoliczności (art. 227 k.p.c.) powinno być udowodnione przez stronę to twierdzenie zgłaszającą, zgodnie z art. 232 k.p.c. i art. 6 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2001 r., I PKN 660/00, OSNP 2003 nr 20, poz. 487). Nie można więc uznać za wiarygodne twierdzenia odwołującego, a także za prawidłową ocenę służby odwołującego się dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, że w spornym okresie pełniąc służbę w Wydziale [...] SB WUSW w B. nie podejmował działań, które mogłyby być kwalifikowane jako służba na rzecz totalitarnego państwa. Odwołujący

nie przedstawił dowodów, które obalałyby domniemanie wynikające z informacji IPN o przebiegu służby nr [...] z dnia 23 maja 2017 r., że pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa. Niewątpliwie miał pełną świadomość celów i zadań realizowanych przez Wydział [...] SB WUSW w B. i aktywnie, z dużym zaangażowaniem uczestniczył w realizacji tych zadań. Wynika to przede wszystkim z dokumentów ze spornego okresu, zgromadzonych w aktach osobowych odwołującego. W spornym okresie wykonywał wszelkie czynności należące do zadań Wydziału [...] SB WUSW w B. oraz przypisane zajmowanym przez niego stanowiskom. To wszystko stanowi o konieczności uznania służby odwołującego w okresie od dnia 1 września 1987 r. do dnia 31 lipca 1990 r. za służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz ich rodzin i w konsekwencji przyjęciu wskaźnika wymiaru podstawy 0% za ten okres. W związku z tym należało ponownie ustalić od dnia 1 października 2017 r. wysokość emerytury policyjnej odwołującego na podstawie art. 15c ust. 1 i 2 ostatnio powołanej ustawy, czemu Sąd Apelacyjny dał wyraz w pkt I sentencji wyroku.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie można natomiast uznać za trafne zastosowanie przez pozwany organ rentowy wobec odwołującego przepisu art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej. Sąd Apelacyjny podkreślił, że w nauce prawa trafnie zwraca się uwagę na to, że w każdym wypadku przepis prawny powinien być poddany nie tylko wykładni językowej, ale także systemowej. Rozumienie przepisu prawnego wyznaczone jest nie tylko przez jego brzmienie, lecz także przez treść innych przepisów prawnych mających wpływ na rozumienie interpretowanego przepisu w ramach wykładni systemowej (por. Z. Radwański: Prawo cywilne - część ogólna, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004, str. 72). Należy uwzględnić także metodę wykładni funkcjonalnej. Dyrektywy wykładni funkcjonalnej odwołują się do założenia, że racjonalny ustawodawca stanowi normy, aby w sposób maksymalnie sprawny realizować uznane przez siebie cele i wartości. To ustalenie celów i wartości powinno się opierać na obiektywnych podstawach. Należy brać pod uwagę zarówno wartości konstytucyjne, jak i wartości i cele wskazane w umowach międzynarodowych (op. cit. str. 72-73).

Sąd Apelacyjny dokonał analizy celu uchwalenia ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym (...). W procesie dekodowania celu wprowadzenia określonej normy, poza treścią samych przepisów prawa, istotne znaczenie mają motywy, które uzewnętrznił projektodawca ustawy. Zostały one przedstawione w uzasadnieniu projektu ostatnio powołanej ustawy (druk sejmowy nr 1061 Sejmu RP poprzedniej kadencji). Z uzasadnienia tego projektu wynika, że konieczne jest ograniczenie przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, ponieważ nie zasługują one na ochronę prawną przede wszystkim ze względu na powszechne poczucie naruszenia w tym zakresie zasady sprawiedliwości społecznej.

W uzasadnieniu projektu tej ustawy nadto wskazano, że jako przywilej należy rozumieć ustalenie w ustawie zaopatrzeniowej świadczeń emerytalnych i rentowych byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa komunistycznego na zasadach znacznie korzystniejszych w stosunku do sposobu ustalania emerytur i rent zdecydowanej większości obywateli na podstawie przepisów ustawy o emeryturach rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Chodzi o możliwość przejścia na emeryturę już po 15 latach służby. Jako podstawa wymiaru emerytury lub renty przyjmowane jest uposażenie należne na ostatnio zajmowanym stanowisku, zaś kwota emerytury lub renty inwalidzkiej może stanowić nawet 80% (emerytura) lub 90% (renta inwalidzka) tego uposażenia. Zdaniem autora projektu, o ile taki sposób ustalania świadczeń emerytalno-rentowych dla funkcjonariuszy strzegących bezpieczeństwa państwa, obywateli i porządku publicznego jest jak najbardziej zasadny, o tyle jest nie do przyjęcia dla byłych funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Istotnym przywilejem funkcjonariusza Policji jest również bardzo korzystna regulacja polegająca na tym, że jego świadczenie emerytalne wzrasta o 2,6% podstawy wymiaru za każdy dalszy rok służby (art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej). Celem ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. nowelizującej ustawę zaopatrzeniową było zniesienie tego przywileju i przyjęcie 0% podstawy wymiaru za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa. Można zatem stwierdzić, że tak rozumiany cel ustawy wyraża się w pozbawieniu przywilejów nabytych z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa.

Sąd Apelacyjny wskazał, że zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz ich rodzin, emerytura policyjna przysługuje funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który w dniu zwolnienia posiada 15 lat służby w Policji, wliczając w to okresy równorzędne, które zostały wymienione w art. 13 tej ustawy. W świetle tej podstawowej regulacji dotyczącej zasad nabywania emerytury policyjnej podnieść należy, że odwołujący (wyłączając okres 2 lat i 11 miesięcy służby w SB) posiada niepodlegające „wyzerowaniu” okresy: 14 lat służby w Policji (od 1 sierpnia 1990 r. do 31 lipca 2004 r.), 1 roku, 11 miesięcy i 16 dni zasadniczej służby wojskowej (od 26 kwietnia 1973 r. do 11 kwietnia 1975 r.), okresy składkowe przed służbą łącznie w wymiarze 10 lat i 9 dni (od 6 września 1972 r. do 25 kwietnia 1973 r. oraz od 12 kwietnia 1975 r. do 31 sierpnia 1987 r. oraz okresy zatrudnienia po zwolnieniu ze służby w Policji łącznie w wymiarze 8 lat, 4 miesięcy i 21 dni, do których nie ma zastosowania wskaźnik podstawy wymiaru emerytury po 0% za każdy rok służby. Oznacza, to że podstawowego przywileju emerytalnego polegającego na możliwości przejścia na emeryturę po 15 latach służby, ze świadczeniem wynoszącym co najmniej 40% podstawy jego wymiaru, odwołujący się nie nabył z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, lecz z tytułu służby polegającej na strzeżeniu bezpieczeństwa obywateli oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Art. 15c ustawy zaopatrzeniowej zarazem stanowi, że w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa wysokość emerytury obliczana jest na zasadach wskazanych w tym przepisie. Przyjmuje się 0% podstawy wymiaru za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, 2,6% za każdy rok służby lub okresów równorzędnych, a wysokość emerytury nie może być wyższa od przeciętnej emerytury wypłacanej przez ZUS. Przepisy art. 15 ust. 1-3a ustawy stosuje się odpowiednio.

Mając na względzie cel ustawy oraz fakt posiadania przez odwołującego ponad 15-letniego okresu służby w Policji razem z okresami równorzędnymi, istnieje niespójność systemowa przepisów ustawy zaopatrzeniowej, jak również sprzeczność niektórych jej unormowań z deklarowanym celem, którym jest pozbawienie przywilejów emerytalnych byłych funkcjonariuszy, którzy nabyli je z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa. Dyrektywy systemowe opierają się na

założeniu, że poszczególne normy prawne stanowią składnik spójnego systemu, mają więc nie dopuścić do uznania norm wzajemnie niezgodnych (por. Z. Radwański: Prawo cywilne - część ogólna, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004, str. 71). Tymczasem z jednej strony przepis art. 12 ustawy zaopatrzeniowej gwarantuje funkcjonariuszowi pełniącemu służbę w Policji emeryturę po 15 latach służby w wysokości określonej w art. 15 ust. 1, zaś z drugiej strony przepis art. 15c ust. 3 tej ustawy stanowi, że emerytura osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa ZUS. Z literalnego brzmienia tego przepisu wynika, że powyższy mechanizm obniżający świadczenie należy zastosować do każdego funkcjonariusza, także takiego, który nie nabył podstawowego przywileju emerytalnego wskazanego w art. 12 ustawy zaopatrzeniowej z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa. Oznaczałoby to, że nawet krótki, nie wpływający na spełnienie przesłanek do nabycia prawa do emerytury okres służby na rzecz totalitarnego państwa uzasadnia zastosowanie w/w mechanizmu. Wykładnia językowa tego przepisu stoi zatem w sprzeczności, zarówno z celem ustawy, którym jest obniżenie świadczeń tym osobom, które nabyły przywilej emerytalny z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, jak i z brzmieniem gwarancyjnych przepisów art. 12, art. 15 ust. 1, jak również z art. 15c ust. 2, który odsyła do odpowiedniego stosowania art. 15 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej. Mechanizm określony w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej w istocie niweczy uprawnienie funkcjonariusza do przyjęcia przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczenia okresów, co do których ustawa nakazuje przyjąć wskaźnik 1,3% lub 2,6%. Stwierdzić należy, zdaniem Sądu Apelacyjnego, że wskazane w art. 12 w związku z art. 15 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej przywileje emerytalne funkcjonariuszy Policji są ściśle związane z pełnieniem służby z narażeniem na utratę życia lub zdrowia. Jakkolwiek żaden z systemów emerytalnych w Polsce nie jest oparty na zasadzie ekwiwalentności, to jednak regulacje ustawowe dotyczące przesłanek nabycia prawa do świadczenia emerytalnego mają charakter gwarancyjny i majątkowy. Funkcjonariusz, który podejmuje się pełnienia odpowiedzialnej służby ma prawo liczyć, że po spełnieniu wymaganych przez ustawę przesłanek będzie miał po zwolnieniu ze służby prawo do godziwego świadczenia

odpowiadającego warunkom pełnienia służby. Przyznanie określonego przywileju jest bowiem zawsze w korelacji z nałożonym uprzednio określonym, szczególnym obowiązkiem. Uprawnienie emerytalne jest zarazem istotnym uprawnieniem majątkowym i jak to wskazuje sam tytuł ustawy jest zaopatrzeniem funkcjonariusza po zwolnieniu ze służby, obliczonym według korzystnych zasad wynikających z ustawy, a związanym z doniosłością zadań wykonywanych przez niego w czasie pełnienia służby. W świetle powyższych uwag należy mieć na uwadze także regulacje zawarte w art. 2 i art. 64 Konstytucji RP. Istotną dyrektywą interpretacyjną jest dokonywanie wykładni przepisów prawa w taki sposób, aby - o ile stosowane metody wykładni na to pozwalają - uzyskać wynik wyrażający się w pełnej zgodności dekodowanej normy z unormowaniami Konstytucji. Poprzestanie jedynie na językowej wykładni przepisu art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej pozostawałoby w kolizji z art. 64 Konstytucji RP, bowiem pomimo nabycia prawa do emerytury na podstawie służby w Policji, a nie z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, wyłączenie jego stosowanie prowadzi do istotnego, nieuzasadnionego celem ustawy obniżenia świadczenia emerytalnego. W istocie stanowi to arbitralne i nieuzasadnione odjęcie przysługującego dotychczas odwołującemu z mocy ustawy uprawnienia majątkowego. Należy przy tym podkreślić, na co zresztą zwrócił uwagę sam projektodawca ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. na stronie 5 uzasadnienia jej projektu, że rozwiązania zawarte w noweli z dnia 16 grudnia 2016 r. nie mogą mieć charakteru represyjnego. Natomiast wykładnia art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, zgodnie z którą każdy, nawet bardzo krótki, okres służby na rzecz totalitarnego państwa, nie wpływający przy tym na spełnienie przez funkcjonariusza przesłanki wskazanej w art. 12 ustawy prowadzi do obniżenia mu świadczenia emerytalnego w sposób określony w przepisie, nie ma żadnego uzasadnienia, ani w celu ustawy, ani też w preferowanych wartościach sprawiedliwości społecznej. Stanowiłoby to nieuzasadnione naruszenie słusznie nabytego przez odwołującego się prawa do emerytury policyjnej za okresy niestanowiące służby na rzecz totalitarnego państwa. W świetle przywoływanych w uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej zasad sprawiedliwości społecznej nie ma żadnych racji do pozbawiania funkcjonariusza świadczenia emerytalnego w wysokości przysługującej mu z tytułu służby w Policji. Zasadne jest jedynie - zgodnie z ustawą - obniżenie mu

podstawy wymiaru do 0% za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa. Zastosowanie mechanizmu wskazanego w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej w stosunku do takiego funkcjonariusza stanowiłoby w istocie rodzaj nieproporcjonalnej sankcji za to, że pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Powyższy wywód Sądu Apelacyjnego legł u podstaw częściowego uwzględnienia apelacji, tj. uznania spornego okresu za okres służby na rzecz totalitarnego państwa i zastosowania do tego okresu służby odwołującego art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy, jednak z wykluczeniem normy art. 15c ust. 3 tej ustawy, zmniejszającej świadczenia do przeciętej emerytury.

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA w Warszawie wywiódł skargę kasacyjną od powyższego wyroku, co do jego punktu I., w zakresie w jakim Sąd Apelacyjny nie zastosował art. 15c ust. 3 ustawy z dnia 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym (...) oraz w zakresie punktu II. i III. sentencji wyroku (oddalającego apelację i orzekającego o kosztach procesu).

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej poprzez jego niezastosowanie w sytuacji gdy Sąd Apelacyjny nie zakwestionował, że ubezpieczony pełnił służbę na rzecz formacji wskazanych w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej oraz uznał za zasadne przyjęcie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 0,0% do okresu od dnia 1 września 1987 r. do dnia 31 lipca 1990 r.;

2. art. 12 ust. 1 w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej poprzez ich błędne zastosowanie i uznanie, że posiadanie przez ubezpieczonego co najmniej 15-letniego stażu służby w Policji stanowi przesłankę dla niestosowania regulacji art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, podczas gdy brak jest podstawy prawnej dla aprobaty takiego stanowiska, gdyż takie okoliczności nie wyłączają konieczności ponownego ustalenia wysokości świadczenia przez organ rentowy na zasadach sprecyzowanych w art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, zaś art. 15c stanowi *lex specialis* w stosunku do przywołanych przez Sąd Apelacyjny regulacji.

Czyniąc powyższe zarzuty skarga kasacyjna wносиła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w części, a to w części punktu I. sentencji wyroku w zakresie jakim Sąd Apelacyjny nie zastosował art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej oraz w punkcie II. i III. sentencji wyroku, i orzeczenie w tym zakresie co do istoty

sprawy poprzez zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie poprzez oddalenie odwołania od decyzji z dnia 7 lipca 2017 r. w całości oraz zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Jako żądanie alternatywne skarga zawierała żądanie uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie w jego zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie i pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie miała uzasadnionych podstaw i dlatego podlegała oddaleniu (art. 398¹⁴ k.p.c.). Dostrzec trzeba, że w skardze nie podniesiono zarzutów naruszenia przepisów postępowania (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), co musi oznaczać - wobec braku podstaw do stwierdzenia nieważności postępowania - związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi Sądu drugiej instancji, jako poczynionymi niewadliwe (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Sąd Najwyższy podziela rozważania sądów obu instancji Sądu Apelacyjnego co do niekonstytucyjności regulacji art. 15c ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2022 r., poz. 1626 z późn. zm., dalej jako ustawa z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym (...)).

Szerzej patrząc na konstytucyjność art. 15c ust. 1 i 3 tej ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym (...), rozważania w tym zakresie wypada rozpocząć od dostrzeżenia ujawnionej w ostatnich latach dysfunkcjonalności Trybunału Konstytucyjnego. Źródła tej dysfunkcjonalności są zasadniczo dwa.

Po pierwsze, zakwestionowano sposób wyboru trzech sędziów Trybunału, co przekłada się na ważność orzeczeń wydawanych z udziałem tych sędziów. W dniu 2 grudnia 2015 r. doszło bowiem do wyboru przez Sejm trzech sędziów Trybunału na miejsca sędziów prawidłowo wybranych już przez Sejm poprzedniej kadencji w dniu 8 października 2015 r., a w 2017 r., na miejsce dwóch zmarłych z tej trójki sędziów wybrano nowych, co nie zmienia faktu, że wybrano ich również na miejsce pierwotnie zajęte na okres 9 lat. W fundamentalnym w tym zakresie wyroku ETPCz z dnia 7 maja 2021 r. (ostateczny od 7 sierpnia 2021 r.) Xero Flor przeciwko Polsce, skarga Nr 4907/18, ETPCz przesądził, że prawo do sądu w polskim systemie prawnym obejmuje również postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym, które musi spełniać standardy art. 6 ust. 1 Konwencji, w tym również co do prawidłowości powołania sędziów tego Trybunału. Wyrok ten znalazł swoje potwierdzenie w kolejnym wyroku ETPCz (w wyroku pilotażowym w rozumieniu art. 61 Regulaminu ETPCz) Europejskiego Trybunału Praw Człowieka) z dnia 23 listopada 2023 r., w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce (skarga Nr 50849/21).

Po drugie, niejasne są kryteria i zasady doboru składów oraz kolejność rozpoznawania wpływających do Trybunału spraw (por. zdanie odrębne sędziego TK P. Pszczółkowskiego do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 października 2021 r., K 3/21; OTK-A 2022, nr 65), jak i sposób procedowania w niektórych sprawach, który trudno jest osadzić w przepisach (art. 33 i następne) ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 2393). Dobrym przykładem w tym zakresie jest właśnie sposób procedowania przez Trybunał w sprawie dotyczącej ustawy mającej zastosowanie w niniejszej sprawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym (...). Przed Trybunałem Konstytucyjnym toczy się bowiem postępowanie (w sprawie P 4/18), w przedmiocie odpowiedzi na pytanie prawne Sądu Okręgowego w Warszawie, który postanowieniem z dnia 24 stycznia 2018 r. (sygn. akt XIII 1 U 326/18), zapytał Trybunał o to czy:

a) art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym (...) w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym (...) w związku z art. 2 ustawy z 16 grudnia 2016 r. są zgodne z art. 2, art. 30, art. 32 ust. 1

i ust. 2, art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP – z uwagi na ukształtowanie regulacji ustawowej w sposób ograniczający wysokość emerytury i renty mimo odpowiedniego okresu służby, w zakresie w jakim dokonano tą regulacją naruszenia zasady ochrony praw nabytych, zaufania obywatela do państwa prawa i stanowionego przez niego prawa, niedziałania prawa wstecz, powodującego nierówne traktowanie części funkcjonariuszy w porównaniu z tymi, którzy rozpoczęli służbę po raz pierwszy po dniu 11 września 1989 r., skutkując ich dyskryminacją;

b) art. 1 i 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym (...) są zgodne z art. 2, art. 7, art. 95 ust. 1, art. 96 ust. 1, art. 104, art. 106, art. 109 ust. 1, art. 119, art. 120, art. 61 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP, z uwagi na sposób i tryb uchwalenia zaskarżonych przepisów oraz wątpliwości, czy spełnione zostały merytoryczne przesłanki do ich uchwalenia.

Fakty dotyczące procedowania w tej sprawie Trybunału wskazują, że pierwszą rozprawę w tej sprawie wyznaczono na 17 marca 2020 r. - po ponad 2 latach od wpływu sprawy - przy czym termin ten nie doszedł do skutku. Następny termin zaplanowano na 21 kwietnia 2020 r., ale również nie doszedł on do skutku. Następny termin wyznaczono na dzień 15 lipca 2020 r., na którym zarządzono przerwę w rozprawie do dnia 18 sierpnia 2020 r., na którym z kolei zarządzono przerwę w rozprawie do dnia 11 września 2020 r. godz. 11:00. Termin ten nie doszedł do skutku, a następny termin rozprawy wyznaczono na dzień 6 października 2020 r., na którym odroczone ogłoszenie wyroku do dnia 13 października 2020 r., które przesunięto następnie na 20 października 2020 r., ale termin ten został odwołany. Po ponad 6 latach od wpływu tej sprawy do Trybunału sprawy nadal nie rozstrzygnięto i trudno jest wiarygodnie ustalić przyczyny takiego procedowania i aktualnego stanu tej sprawy. Ten sposób procedowania doprowadził pośrednio do uwzględnienia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu wyrokiem z dnia 21 lipca 2022 r. ETPCz wniesionych przeciwko Polsce skarg (Bieliński przeciwko Polsce skarga nr 48762/19 i 22 innych połączonych sprawach). W wyroku tym ETPCz stwierdził mianowicie naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji poprzez nierozpoznanie tej sprawy w rozsądnym terminie, a nadto naruszenie art. 13 Konwencji poprzez niezagwarantowanie w istocie skarżącemu środka do skutecznego zaskarżenia zawieszenia przez sąd krajowy tego postępowania z uwagi na postępowania przed

polskim Trybunałem Konstytucyjnym, bowiem skargi wnoszone na przewlekłość w trybie art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 75 z późn. zm.) okazywały się środkiem nie spełniającym swojej roli. Istota skarg wnoszonych do ETPCz polegała na tym, że przewlekłość przed polskimi sądami powszechnymi, wynikała z tego, że sądy te zawieszały postępowania w sprawach byłych funkcjonariuszy (ich następców prawnych) na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c., z uwagi na postępowania toczące się przed Trybunałem Konstytucyjnym, który w istocie sam nie rozpoznał sprawy, i nie uczynił tego nadal.

W sytuacji opisanej wyżej dysfunkcji Trybunału Konstytucyjnego, na sądy powszechne i Sąd Najwyższy, spadł obowiązek wypełnienia luki powstałej w systemie wywołanej aktualną dysfunkcją w tym systemie Trybunału Konstytucyjnego.

Istotne znaczenie w tym zakresie mają zwłaszcza wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2023 r., II USKP 120/22 (OSNP 2023 nr 9, poz. 104) oraz z dnia 9 czerwca 2022 r., III USKP 145/21, (OSNP 2022 nr 11, poz. 113), w których Sąd Najwyższy podniósł, iż mimo że nie jest to jego ustrojową rolą - dopuszcza możliwość stosowania przez sądy tak zwanej rozproszonej kontroli konstytucyjności ustaw. Szczegółowy wywód w tym zakresie Sąd Najwyższy przedstawił zwłaszcza we wspomnianym wyroku z dnia 9 czerwca 2022 r., III USKP 145/21 (OSNP 2022 nr 11, poz. 113) nawiązując do bezczynności Trybunału Konstytucyjnego i dysfunkcji tego Organu w obecnym stanie, co przerzuca na Sąd Najwyższy ciężar zweryfikowania zgodności z Konstytucją rozwiązań zawartych w ustawie o zaopatrzeniu (...), w tym art. 15c ust. 1 pkt 1 i art. 15c ust. 3 tejże ustawy. Sąd Najwyższy podniósł, że struktury Państwa muszą funkcjonować, a systemowy imposybilizm prowadzący do niemożności wypełniania swojej roli przez Trybunał Konstytucyjny nie może prowadzić do bezładu, w którym sytuacja prawna tysięcy polskich obywateli nie zostanie zweryfikowana w oparciu o wzorce konstytucyjne. W rezultacie, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, zgodnie z którym, jeśli sąd rozpoznający sprawę indywidualną uzna, że:

1) po pierwsze, przepisu ustawy, który miałby stanowić podstawę lub przesłankę rozstrzygnięcia, nie da się pogodzić (w drodze zastosowania prokonstytucyjnej wykładni) z określoną normą lub zasadą konstytucyjną;

2) po drugie, że w sprawie nie wypowiedział się dotąd Trybunał Konstytucyjny, i

3) po trzecie, że nie istnieją warunki pozwalające na uzyskanie rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego, - to sąd ten dysponuje kompetencją do odmowy zastosowania (pominięcia) tego przepisu przy wydawaniu rozstrzygnięcia.

W kontekście oceny zgodności art. 15c ust. 1 pkt 1 i art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej z wzorcami konstytucyjnymi mającymi znaczenie w niniejsze sprawie istotne znaczenie ma wykładnia przepisów dokonana w przywołanym już wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2023 r., II USKP 120/22, w którym wyjaśniono, że prawodawca wprowadził do ustawy zaopatrzeniowej dwa mechanizmy korygujące wysokość emerytur funkcjonariuszy pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa. Pierwszy z nich "zeruje" tak zwane kwalifikowane lata służby. Drugi zaś obniża wysokość świadczenia do przeciętnej emerytury przysługującej w powszechnym systemie ubezpieczenia. Weryfikując zgodność z Konstytucją rozwiązań zawartych w art. 15c ust. 1 pkt 1 i art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej wobec wieloletniej, autodestruktywnej bezczynności Trybunału Konstytucyjnego w sprawach o dokonanie kontroli konstytucyjności art. 13b i art. 15c tej ustawy Sąd Najwyższy w odniesieniu do pierwszego z wymienionych mechanizmów Sąd Najwyższy przyjął, że "wyzerowanie lat służby" (art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej) jest środkiem proporcjonalnym w stosunku do funkcjonariuszy, których lata służby przypadają przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r. W uzasadnieniu wyroku w sprawie II USKP 120/22, wyjaśniono, że co prawda jest to rozwiązanie "okrutne" i "nieefektywne funkcjonalnie", jednak nie pozostaje w sprzeczności z przepisami Konstytucji RP. Zgodnie z zamysłem "wyzerowania" lat służby, każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa traktowany jest jako nieistniejący, czyli nie ma żadnego wpływu na wysokość świadczenia. Sprawia to, że im więcej takich "pustych" lat, tym wysokość świadczenia szybciej zbliża się do wysokości najniższej emerytury - gwarantowanej przez art. 18 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej. W przeciwieństwie do rozwiązania

przyjętego w art. 15c ust. 3 tej ustawy, "wyzerowanie lat służby" godzi w funkcjonariuszy, których lata służby przypadają przed zmianami zapoczątkowanymi w 1989 r. Dotkliwość tego rozwiązania jest proporcjonalna. W rezultacie, rozwiązanie to - przez swoją proporcjonalność - wpisuje się w cel promowany przez ustawodawcę. Skutecznie obniża emerytury "osób służących na rzecz totalitarnego państwa". W pewnym sensie dostrzegalna jest również adekwatność tego rozwiązania względem przyświecającego ustawodawcy zamysłu. Wzorzec wpisany w art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej skutecznie zrównuje emerytury policyjne do - lub nawet poniżej - wysokości świadczeń pobieranych przez obywateli prześladowanych przed 1990 r. Dlatego krytyczna ocena art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej nie prowadzi do uznania niezgodności tego przepisu z Konstytucją RP, ponieważ nie ma możliwości jednoznacznego zakwalifikowania tego przepisu jako pozostającego w opozycji do wzorców wynikających z Konstytucji RP, zwłaszcza zaś jej art. 2.

W odniesieniu do drugiego z wymienionych mechanizmów Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku w sprawie II USKP 120/22, przyjął, że art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej zawiera mechanizm swoistej "gilotyny" obniżającej wysokość świadczeń tych funkcjonariuszy, którzy pomyślnie przeszli weryfikację w 1990 r. i w kolejnych latach służyli wolnej Polsce. Obniżenie świadczenia do pułapu przeciętnej emerytury (art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej), gdy wysokość "ponad" ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r.:

- a) w sposób oczywisty narusza art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP;
- b) godzi w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP;
- c) narusza prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP;
- d) narusza art. 2 Konstytucji RP. Przemawia to za odmową zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej. Sąd Najwyższy uwzględnił, że przewidziane tym drugim mechanizmem limitowanie wysokości świadczenia pułapem "przeciętnej emerytury" w większości przypadków doprowadzi do efektu, zgodnie z którym mechanizm "stażowy" z art. 15c ust. 1 i 2 ustawy nie będzie miał żadnego znaczenia.

Przyjęta w powyższych wyrokach wykładnia, w tym co do spełniania standardów konstytucyjnych przez przepisy ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym (...), podzielana jest nie tylko przez skład orzekający w

niniejszej sprawie, albo była podzielana w kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego (por. w tym zakresie np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 maja 2023 r., I USKP 63/22, LEX nr 3563400; z dnia 24 maja 2023 r., II USKP 40/23, LEX nr 3568174; z dnia 9 stycznia 2024 r., III USKP 74/23, LEX nr 3652108; z dnia 9 stycznia 2024 r., III USKP 102/23, LEX nr 3652059; z dnia 30 listopada 2023 r., III USKP 65/23, LEX nr 3635453; z dnia 30 listopada 2023 r., III USKP 79/23, LEX nr 3689950; w postanowieniach Sądu Najwyższego: z dnia 10 stycznia 2024 r., II USK 334/22, LEX nr 3652180; z dnia 10 stycznia 2024 r., II USK 81/23, LEX nr 3655338; z dnia 9 stycznia 2024 r., III USK 254/22, LEX nr 3655331; z dnia 13 grudnia 2023 r., III USK 246/22, LEX nr 3666247; z dnia 13 grudnia 2023 r., III USK 48/23, LEX nr 3666246; z dnia 12 grudnia 2023 r., II USK 165/23, LEX nr 3649995).

Nietrafny jest także drugi z podniesionych zatem zarzutów tj. zarzut obrazy art. 12 ust. 1 w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym (...), bowiem sugerowana w zarzucie teza nie wynika z obszernego uzasadnienia Sądu Apelacyjnego. Sąd ten nie uznał bowiem - co sugeruje skarżący – że art. 15c ust. 3 ustawy jest niekonstytucyjny „warunkowo” i nie uzależniał niekonstytucyjności tej regulacji od posiadania przez odwołującego, co najmniej 15-letniego stażu służby realizowanej w Policji. Sąd Apelacyjny dostrzegł jedynie, że określone w art. 12 w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy przywileje emerytalne funkcjonariusza służb mundurowych są ściśle związane z pełnieniem służby mającej określone znaczenie dla funkcjonowania państwa oraz w przynależnych tej służbie warunkach, tj. niejednokrotnie z narażeniem na utratę życia lub zdrowia. Jakkolwiek żaden z systemów emerytalnych w Polsce nie jest oparty na zasadzie ekwiwalentności, to jednak regulacje ustawowe dotyczące przesłanek nabycia prawa do świadczenia emerytalnego mają charakter gwarancyjny i majątkowy. Funkcjonariusz, który podejmuje się pełnienia odpowiedzialnej służby ma prawo liczyć, że po spełnieniu wymaganych przez ustawę przesłanek i po zwolnieniu ze służby będzie miał prawo do godziwego świadczenia, odpowiadającego warunkom pełnienia służby. To właśnie legło u podstaw stanowiska Sądu drugiej instancji, że nie znajduje żadnego uzasadnienia zastosowanie wynikającej z art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej redukcji emerytury odwołującego się, nabytej z tytułu służby

(lub okresów z nią równorzędnych), nie będącej służbą na rzecz totalitarnego państwa, bez prostej korelacji z art. 12 tej ustawy.

Reasumując powyższe rozważania, podniesione zarzuty naruszenia prawa materialnego nie zyskały aprobaty Sądu Najwyższego i dlatego skargę kasacyjną organu rentowego na zasadzie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalono.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

[ms]